

HOE HET STRATEGISCH GLB-PLAN BEOORDELEN? SALV-INSTEEL VOOR HET EVALUATIEPLAN

Advies van de Strategische Adviesraad Landbouw en Visserij, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.salv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@salv.be

Advies	op eigen initiatief
Wettelijke basis	Oprichtingsdecreet SALV 6 juli 2007
Goedkeuring raad	24 november 2023
Kopie aan	Zuhal Demir – Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, Bart Dochy – voorzitter Commissie Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid (Vlaams Parlement), Patricia De Clercq – secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij, Joris Relaes – administrateur-generaal Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Filip Fontaine – algemeen directeur Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM), Peter Cabus – secretaris-generaal Departement Omgeving, Toon Denys – gedelegeerd bestuurder Vlaamse Landmaatschappij
Adviesnummer	2023-18
Dossierhouder	Pieter De Graef pdgraef@serv.be
Contactpersoon	Koen Carels kcarels@serv.be

De heer Jo Brouns

Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Ellipsgebouw

Koning Albert-II laan 35

1030 Schaarbeek

Hoe het strategisch GLB-plan beoordelen? SALV-insteek voor het evaluatieplan

Mijnheer de minister

Tijdens de raadszitting van 27 oktober 2023 bood het Departement Landbouw en Visserij toelichting bij de opmaak van het evaluatieplan dat het kader zal vormen voor de evaluaties van het strategisch GLB-plan 2023-2027. De verordening strategische GLB-plannen en uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 vormen het wettelijke kader voor de evaluatieplannen die de lidstaten moeten opmaken. Het evaluatieplan omvat een beschrijving en planning van de toekomstige evaluatienoden en evaluatieactiviteiten. Het Europees wettelijke kader en de richtlijnen van de Europese Commissie bieden de mogelijkheid aan de lidstaten om de minimumeisen en aanbevolen inhoud voor de opmaak van evaluatieplannen aan te vullen met evaluatienoden, -vragen, -studies die beantwoorden aan de noden van de lidstaten (cf. uitgebreidere situering in bijlage bij dit advies).

Het voorliggende advies biedt een weergave van de evaluatienoden, -vragen, -studies die de SALV belangrijk acht om op te nemen in het evaluatieplan. Deze evaluatie-elementen zijn onder te verdelen in volgende thema's:

- inbedding van het GLB in ruimere context,
- inclusiviteit van het GLB,
- socio-economische evaluatienoden,
- aandacht voor jonge landbouwers en gender,
- aandacht voor welbevinden,
- biologische landbouw,
- milieu, klimaat en biodiversiteit,
- timing, planning en capaciteitsopbouw.

Tijdens zijn raadszitting van 24 november 2023 keurde de SALV dit advies goed. Natuurpunt-BBL onthouden zich bij dit advies. De mandaathouder van de SALV brengt het advies naar het Monitoringcomité van het strategisch GLB-plan als formele insteek vanuit de adviesraad. Het definitieve evaluatieplan zal ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan het Monitoringcomité. De

SALV apprecieert de manier waarop de vereiste stakeholderbetrokkenheid via consultatie van de adviesraad tot dusver is vormgegeven en wenst ook in de toekomst zijn rol als klankbord verder te vervullen.

Hoogachtend

Hendrik Vandamme
voorzitter

Koen Carels
secretaris

Inhoud

Advies	6
Bijlagen	12
1. GLB-evaluatieplan: wat, hoe en waarom?	12
2. Richtlijnen bij opmaak van evaluatieplannen	13

Advies

Inbedding van het GLB in ruimere beleidscontext, omgevingscontext en bedrijfseconomische besluitvorming

[1] Houd bij de evaluatie van de doorwerking en opnamegraad van interventies rekening met de ruimere beleidscontext, omgevingscontext en bedrijfseconomische besluitvorming. Zo wijst de SALV op de huidige knelpunten op het vlak van vergunningverlening die een groot effect hebben op investeringen in en overname/opstart van land- en tuinbouwbedrijven. Naast het eigenlijke strategisch GLB-plan bestaat er bovendien een waaier aan belendend beleid (op Vlaams en federaal niveau) waar de land- en tuinbouwer aan moet beantwoorden en die een effect kan hebben op interventies uit het strategisch GLB-plan. Ook omgevingsfactoren zoals klimaat, weer, calamiteiten,... kunnen ingrijpend inwerken op de bedrijfsvoering en op een al dan niet succesvolle doorwerking van interventies. Tot slot nemen land- en tuinbouwers keuzes voor hun bedrijf te midden van een bedrijfseconomische en marktcontext. De mate van opname en doorwerking van bepaalde interventies zijn met andere woorden niet zuiver terug te voeren op de werking van het strategisch GLB-plan, maar houden onlosmakelijk verband met de ruimere beleidscontext en bedrijfseconomische besluitvorming.

Inclusiviteit van het GLB

[2] Toets het strategisch GLB-plan op zijn inclusiviteit. De SALV wees reeds op het belang dat de overheid een inclusief beleid hanteert, gericht op koplopers en volgers, op verschillende vormen van innovatie, verdienmodellen en landbouwprofielen.¹ Vanuit dat oogpunt zou het strategisch GLB-plan geëvalueerd moeten worden op zijn inclusiviteit. Hier dienen topics aan bod te komen zoals drempels tot en inpasbaarheid van interventies, administratieve toegankelijkheid tot GLB-ondersteuning (mate van *red tape*) in relatie tot verschillende bedrijfstypes en -groottes, het bereik van het strategisch GLB-plan in verhouding tot het totale landbouwareaal. Heb daarbij ook aandacht voor kleinere bedrijven.

Socio-economische evaluatienoden

[3] Hernieuw de aandacht voor de berekening van de inkomensdispariteit tussen land- en tuinbouwinkomens met de rest van de Vlaamse economie.² Impactindicator I.2 schenkt aandacht aan de bijdrage van het GLB aan de vermindering van inkomensverschillen door de ontwikkeling van het landbouwinkomen af te zetten ten opzichte van de algemene economie (cf.

¹ SALV, *Visienota. Een duurzame toekomst voor landbouw in Vlaanderen: van uitdagingen naar kansen*, Brussel, 2022, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20221222_Visienota_2023.pdf, p. 21.

² Zie UGent, ILVO, SALV, *Studie Landbouwinkomen. Rapport 1. Aspecten van inkomensvorming*, Gent, 2017, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20171115_Rapport%201%20Inkomensvorming_JB.pdf, p. 3.

I.2 als vereist te beoordelen impactindicator opgenomen binnen Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475). De adviesraad apprecieert dat het de intentie is om inkomensdispariteit als indicator uit te werken (cf. toelichting aan de SALV).

[4] Verfijn de impactmeting van de toegevoegde waarde voor primaire producenten tot een adequaat opvolgingsmechanisme van prijstransmissie doorheen de keten. Impactindicator I.8 'toegevoegde waarde voor primaire producenten in de voedselvoorzieningsketen' die hoort bij de specifieke GLB-doelstelling 'verbetering van de positie van de landbouwers in de waardeketen' is binnen Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 niet opgenomen als een vereist te beoordelen impactindicator. Gelet op het belang dat de Vlaamse overheid via zijn voedselstrategie hecht aan een eerlijke prijsvorming in de voedselketen, is het raadzaam om deze impactindicator wel op te nemen in het evaluatieplan en deze verder te verfijnen. De SALV vroeg reeds om een adequaat opvolgingsmechanisme van prijstransmissie en margeverdeling doorheen de keten voor de onderscheiden productiekolommen. Het evaluatieplan zou daarvoor een voorbereidende evaluatiestudie kunnen voorzien teneinde te komen tot een adequate indicator voor de prijstransmissie doorheen de keten.³

[5] Breid de evaluatie van de positie van de landbouwer in de keten uit naar alle pijlers van de Europese beleidsagenda omtrent dit thema: samenwerking, markt- en prijstransparantie en eerlijk handelsgedrag. De verbetering van de positie van de landbouwer in de keten is de betrachting van de Europese beleidsagenda in navolging van de conclusies van de 'taskforce landbouwmarkten' die daarvoor inzet op 3 pijlers: markt- en prijstransparantie, samenwerking in producentenorganisaties en brancheorganisaties, en oneerlijke handelspraktijken bannen. De te beoordelen essentiële elementen en aanbevolen succesfactoren (cf. bijlage I uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475) omvatten slechts gedeeltelijk deze pijlers. De SALV wenst dat het evaluatieplan de aandacht vestigt op alle drie deze pijlers:

- a. Voorzie een evaluatie van de mate waarin deze drie pijlers, zoals uitgewerkt binnen Vlaanderen (en België) elkaar al dan niet versterken.** De SALV merkt daar immers belangrijke verbeterpunten in op.⁴
- b. Gelet op het belang van zowel horizontale als verticale samenwerkingsverbanden in de verbetering van de positie van de landbouwer in de keten is het aan te raden om niet enkel aandacht te schenken aan producentenorganisaties (PO's)⁵, maar aan het gehele landschap van samenwerkingsverbanden doorheen de keten binnen Vlaanderen/België.**

³ SALV, *Advies. Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf, p. 30.

⁴ SALV, *Advies. Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf; zie ook verslag van de SALV-toekomstdialoog 'Denk mee na over landbouw en economie', 22 september 2023, <https://www.salv.be/salv/evenement/salv-toekomstdialoog-denk-mee-na-over-landbouw-en-economie>.

⁵ Cf. toename van het marktaandeel van PO's en de brutowaardetoevoeging bij landbouwers van PO's als 'aanbevolen succesfactoren bij de beoordeling van de positie van de landbouwers in de keten, cf. bijlage I uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475.

Evaluatievragen in dat verband kunnen zich richten op de mate van verbetering van de positie van de landbouwer in de keten ten gevolge van: lidmaatschap van producentenorganisaties (horizontaal), interprofessioneel overleg binnen brancheorganisaties en andere interprofessionele overlegplatformen (verticaal) en nieuwe samenwerkingsverbanden (horizontaal en verticaal) rond duurzaamheidsinitiatieven die een mededingingsuitzondering kunnen genieten (cf. artikel 210bis GMO-verordening). Deze laatste initiatieven bestrijken onder andere de samenwerking tussen actoren in de keten tot en met maatschappelijke organisaties die bepaalde duurzaamheidsinitiatieven voorstaan en inspelen op maatschappelijke verwachtingen (i.c. breder dan de thematische scope van antibioticagebruik en dierenwelzijn uit de verordening strategische GLB-plannen).

- c. Beoordeel of deelname aan Europese kwaliteitsregelingen een positieve bijdrage genereren op de positie van de landbouwer in de keten⁶ en breng het potentieel ervan in kaart voor de Vlaamse land- en tuinbouw.**

[6] Evalueer in hoeverre het strategisch GLB-plan afdoende bijdraagt aan het compenseren van het concurrentieel nadeel voor de Vlaamse land- en tuinbouwbedrijven als gevolg van ongelijke spelregels in het internationale agrohandelverkeer.⁷ In functie van de specifieke GLB-doelstelling rond de vergroting van marktgerichtheid en het concurrentievermogen van landbouwbedrijven neemt Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 als te beoordelen essentiële elementen de handelsbalans voor agrovoedingsmiddelen en de totale factorproductiviteit in landbouw op. Gelet op de problematiek omtrent billijkheid in de spelregels van het internationale agrohandelverkeer vraagt de adviesraad om na te gaan of het strategisch GLB-plan er afdoende toe bijdraagt het resulterende concurrentieel nadeel te compenseren.

[7] Neem 'een sterk verstedelijkte omgeving met een beperkte open ruimte' op als contextindicator. De verordening strategische GLB-plannen neemt als één van de 49 contextindicatoren 'Gebieden met natuurlijke en andere specifieke beperkingen' op. Gelet op de vraag van de adviesraad naar meer mogelijkheden voor maatwerk omwille van de typische context waarin de Vlaamse land- en tuinbouw opereert,⁸ lijkt het volgens de SALV raadzaam om 'een sterk verstedelijkte omgeving met een beperkte open ruimte' als een contextindicator op te nemen in het evaluatieplan en er dusdoende evaluaties rond in te plannen.

[8] Voorzie een contextindicator rond de mate waarin de vraagzijde (de markt, de consument) de incentives tot verduurzaming van de Vlaamse landbouw uit het strategisch

⁶ Cf. brutowaardetoevoeging bij landbouwers die aan kwaliteitsregelingen deelnemen is opgenomen als aanbevolen succesfactor, cf. bijlage I uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475.

⁷ SALV, *Advies. Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf; zie ook verslag van de SALV-toekomstdialoog 'Denk mee na over landbouw en economie', 22 september 2023, <https://www.salv.be/salv/evenement/salv-toekomstdialoog-denk-mee-na-over-landbouw-en-economie>. Zie ook SALV, *Advies. EU-Mercosur handelsakkoord*, Brussel, 2021, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20210226_BRADV_2021-02_Mercosur.pdf.

⁸ SALV, *Advies. Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf.

GLB-plan beantwoordt in aankoopgedrag en maatschappelijk draagvlak.⁹ Evalueer van hieruit of aanvullend beleid naast het GLB de vraagzijde verder kan ondersteunen (cf. suggesties in recent SALV-advies rond actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw).¹⁰

Aandacht voor jonge landbouwers en gender

[9] Neem ‘aantrekken van jonge landbouwers’ op als indicator in het evaluatieplan en hanteer gender daarbij als criterium. Impactindicator I.23 ‘aantrekken van jonge landbouwers: ontwikkeling van het aantal nieuwe bedrijfsleiders en het aantal jonge nieuwe bedrijfsleiders, uitgesplitst naar geslacht’ die hoort bij de overeenkomstige specifieke GLB-doelstelling is binnen Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 niet opgenomen als een vereist te beoordelen impactindicator. Gelet op het feit dat generatievernieuwing en instroom in de sector cruciaal zijn voor een duurzame toekomst van de land- en tuinbouw, is het volgens de SALV aanbevolen deze indicator wel in het evaluatieplan op te nemen. De adviesraad apprecieert dat dit de intentie is (cf. toelichting aan de SALV). De adviesraad vraagt, zoals de verordening strategische GLB-plannen voorstelt, om gender als criterium daarbij op te nemen om na te gaan in hoeverre het strategisch GLB-plan ook vrouwelijk ondernemerschap in de sector stimuleert.

[10] Ga eveneens na wat potentiële (zij-)instromers ervan weerhoudt daadwerkelijk in de land- en tuinbouwsector in te stappen. Zo heeft gemiddeld slechts 13% van de bedrijfsvoerden in de land- en tuinbouwsector een vermoedelijke opvolger.¹¹ De achtergrond- en beweegredenen van potentiële (zij-)instromers die de stap tot opstart of overname toch niet zetten, kan inzichtelijk zijn om de bijdrage van het (volgende) strategisch GLB-plan tot de bevordering van generatievernieuwing en instroom in de sector te kunnen verbeteren.

Aandacht voor welbevinden

[11] Onderwerp het strategisch GLB-plan aan een toets op welbevinden in de land- en tuinbouwsector. De SALV vroeg samen met de Minaraad reeds eerder om het strategisch GLB-plan en de uitvoering ervan te onderwerpen aan een welzijnstoets op niveau van het persoonlijk

⁹ Cf. SALV wees reeds meermaals op het belang van de vraagzijde voor de verdere verduurzaming van land- en tuinbouwproductie en het bredere voedselsysteem: SALV, *Visienota. Een duurzame toekomst voor landbouw in Vlaanderen: van uitdagingen naar kansen*, Brussel, 2022, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20221222_Visienota_2023.pdf, p. 10, SALV, *Advies. Actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf, SALV, *Advies. Hapklare inzichten voor een Vlaams voedselbeleid*, Brussel, 2020, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20200626_ADV_2020-08_Voedselbeleid_HapklareInzichten_wv6_DEF.pdf, p. 23-25.

¹⁰ SALV, *Advies. Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf.

¹¹ Statistiek Vlaanderen, *Opvolging van bedrijfshoofden op land- en tuinbouwbedrijven*, 19 mei 2022, <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/landbouw-en-visserij/opvolging-van-bedrijfshoofden-op-land-en-tuinbouwbedrijven>.

welbevinden (overeenkomstig de toepasselijke stressfactoren zoals vastgesteld binnen het Actieplan Welbevinden).¹²

Biologische landbouw

[12] Evalueer de bijdrage van het strategisch GLB-plan aan de realisatie van de doelstellingen uit het strategisch plan bio 2023-2027. Het strategisch plan bio maakt immers de koppeling met het strategisch GLB-plan om bij te dragen aan de realisatie van de doelstellingen voor bio (in de eerste plaats de areaaldoelstelling, die eveneens in het strategisch GLB-plan is opgenomen).¹³

Milieu, klimaat en biodiversiteit

[13] Ook de bijdrage van het strategisch GLB-plan tot de integrale voortgang met betrekking tot de Europees geformuleerde doelstellingen op het vlak van milieu, klimaat en biodiversiteit vormt een evident onderdeel van het evaluatieplan. Evalueer daarbij de impact van structurele drijvers (o.a. socio-economische context, ruimtelijke context) en hun evolutie. Hou adequaat rekening met de fase van de uitvoering van interventies, alsook met de ruimere beleidscontext (cf. par. [1]).

[14] Neem klimaatanpassing van de landbouwsector als een belangrijk resultaatgebied in de evaluatie op. Impactindicator I.9 'de landbouw weerbaarder maken tegen klimaatverandering' die hoort bij de specifieke GLB-doelstelling 'bijdragen tot matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering[...]' is binnen Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 niet opgenomen als een vereist te beoordelen impactindicator. Gelet op het belang van klimaatadaptatie in het licht van de continuïteit van voedselvoorziening en de versterking van open strategische autonomie binnen de gehele EU is het raadzaam om deze impactindicator wel op te nemen in het evaluatieplan. De SALV apprecieert dat klimaatadaptatie als evaluatienood is opgenomen in de ontwerpversie van het evaluatieplan.

Timing, planning en capaciteitsopbouw

[15] Voorzie een tijdige verzameling van data (metingen, data-uitwisseling met andere overheidsniveaus,...) in functie van de afgebakende evaluatienoden, -vragen en -studies.

¹² SALV-Minaraad, Advies. Strategisch GLB-plan 2023-2027, Brussel, 2022, https://salv.be/sites/default/files/documenten/SALV-MINA_20220318_ADV_StrategischGLBPlan.pdf, p. 51; zie ook SALV, Advies. *Beleidsaanbevelingen voor een actiever en breder socio-economisch beleid rond landbouw*, Brussel, 2023, https://www.salv.be/sites/default/files/documenten/SALV_20230602_ADV_Actiever_Landbouweconomisch_Beleid.pdf, p. 23; zie Departement Landbouw en Visserij, VLAM, ILVO, Actieplan welbevinden voor de Vlaamse land- en tuinbouw. Samen zorgen we voor de boer, 24 mei 2022, https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/actieplan_welbevinden_digi_0.pdf.

¹³ Strategisch plan bio 2023-2027 (te consulteren via <https://lv.vlaanderen.be/nieuws/strategisch-plan-bio-2023-2027-focust-op-groei-vraag-naar-biologische-producten>), p. 2: "Dit strategische plan bio moet immers ook gelezen worden in combinatie met de uitvoering van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Meer bepaald het GLB-strategisch plan dat Vlaanderen opmaakte voor de periode 2023-2027."; p. 10: "Het Vlaams GLB-Strategisch Plan heeft als doel om tegen 2027 5% van het totale Vlaamse landbouwareaal als biologische landbouw te ondersteunen."

De adviesraad begrijpt dat databeschikbaarheid een weerslag heeft op evaluatiemogelijkheden. Wanneer er binnen het Monitoringcomité echter evaluatienoden, -vragen en -studies belangrijk worden geacht waar databeschikbaarheid een knelpunt vormt, moet nagegaan worden hoe de nodige data tijdig kunnen worden verzameld.

[16] Waak over voldoende capaciteit en *know how* met betrekking tot de vernoemde (socio-economische) evaluatienoden bij de Vlaamse administratie om een gedegen beheer, evaluatie en opvolging van het strategisch GLB-plan te waarborgen. Het is volgens de adviesraad van belang dat de Vlaamse overheid zelf afdoende kennis en capaciteit aan boord heeft en blijft hebben in functie van een gedegen beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -uitvoering.

Bijlagen

1. GLB-evaluatieplan: wat, hoe en waarom?

Het evaluatieplan omvat een beschrijving en planning van de toekomstige evaluatienoden en evaluatieactiviteiten (en neemt met andere woorden nog geen eigenlijke evaluaties of resultaten op). Het beschrijft eveneens hoe zal worden omgegaan met de resultaten uit de evaluatie om de implementatie en besluitvorming te verbeteren.¹⁴ De verordening strategische GLB-plannen biedt het algemene wetgevende kader voor evaluaties van de plannen (artikel 140 van Verordening (EU) 2021/2115):¹⁵

- Evaluatie van strategische GLB-plannen tijdens en na de uitvoeringsperiode.
- Beoordeling van de doeltreffendheid, efficiëntie, relevantie, samenhang, EU-meerwaarde en impact in het licht van de bijdrage van de strategische GLB-plannen aan het bereiken van de algemene doelstellingen (artikel 5) en de specifieke doelstellingen (artikel 6, leden 1 en 2) van het GLB.
- Het algemene effect van het strategisch GLB-plan wordt alleen bij de ex-postevaluatie beoordeeld.
- Uitvoering van de evaluaties door functioneel onafhankelijke deskundigen.
- Zorgen dat procedures voor het opstellen en verzamelen van vereiste gegevens beschikbaar zijn.
- Opstellen van een **evaluatieplan** met informatie over de tijdens de uitvoeringsperiode beoogde evaluatieactiviteiten.
- Indienen van het evaluatieplan uiterlijk een jaar na de goedkeuring van het strategisch GLB-plan.
- Uiterlijk op 31 december 2031 voltooit de beheersautoriteit een uitgebreide ex-postevaluatie van het strategisch GLB-plan.

Het monitoringcomité (MoCOM) moet de vorderingen met de uitvoering van de evaluaties, de samenvattingen van evaluaties en het vervolg dat aan de bevindingen is gegeven, onderzoeken en advies uitbrengen over het evaluatieplan en eventuele wijzigingen daarin (artikel 124, lid 3 en artikel 124, lid 4, punt c).

¹⁴ Europese Commissie – DG AGRI – Unit A.3, *Guidelines. Design of evaluation plans*, 2023, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-03/EU_CAP_Network_Report_Design_of_Evaluation_plans.pdf, p. 1.

¹⁵ Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2115>, artikel 140.

Bepalingen rond het evaluatieplan worden verder geconcretiseerd via uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 (artikel 4).¹⁶ Minimumeisen voor de structuur en inhoud van het evaluatieplan zijn: doelstellingen en behoeften, bestuur en coördinatie, in kaart brengen van de belanghebbenden, tijdlijn van uit te voeren evaluaties en ondersteunende evaluatiestudies, gegevens en informatie, communicatie en follow-up, en middelen, technische ondersteuning en capaciteitsopbouw (bijlage II van Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475; zie bijlage bij deze nota).

Figure 1 - The minimum structure of the evaluation plan

Bron: Europese Commissie – DG AGRI – Unit A.3, *Guidelines. Design of evaluation plans*, 2023, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-03/EU_CAP_Network_Report_Design_of_Evaluation_plans.pdf.

2. Richtlijnen bij opmaak van evaluatieplannen

Op basis van de verordening strategische GLB-plannen en de uitvoeringsverordening heeft de Europese Commissie richtlijnen opgesteld voor het ontwerp van de evaluatieplannen door de lidstaten. **Deze richtlijnen voorzien de minimum en aanbevolen inhoud voor de evaluatieplannen, die verder aangepast kunnen worden aan de noden van de lidstaten.**¹⁷

Voor de evaluatie van de doeltreffendheid van hun strategisch GLB-plan dienen de lidstaten enkele **essentiële evaluatie-elementen** te gebruiken overeenkomstig de interventielogica van het strategisch GLB-plan (i.e. specifieke GLB-doelstellingen) en, waar relevant voor hun strategisch GLB-plan, enkele **aanbevolen succesfactoren** (artikel 1, lid 2 van Uitvoeringsverordening 2022/1475 en Bijlage I daarvan, zie ook bijlage bij deze nota).¹⁸

¹⁶ Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 van de Commissie van 6 september 2022 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de evaluatie van de strategische GLB-plannen en wat betreft de verstrekking van informatie voor monitoring- en evaluatiedoeleinden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1475&qid=1697191525372>.

¹⁷ Europese Commissie – DG AGRI – Unit A.3, *Guidelines. Design of evaluation plans*, 2023, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-03/EU_CAP_Network_Report_Design_of_Evaluation_plans.pdf, p. 2: “The ‘Design of evaluation plans’ guidelines are non-binding in nature. These guidelines aim to provide minimum and recommended content for evaluation plans that can be further adapted to the needs of the Member States.”.

¹⁸ Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 van de Commissie van 6 september 2022 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de evaluatie van de strategische GLB-plannen en wat betreft de verstrekking van informatie voor monitoring- en evaluatiedoeleinden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1475&qid=1697191525372>, artikel 1, lid 2 en Bijlage I. Zie ook: Europese Commissie – DG AGRI – Unit A.3, *Guidelines. Design of evaluation plans*, 2023, https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2023-03/EU_CAP_Network_Report_Design_of_Evaluation_plans.pdf, p. 3: “The formulation of evaluation questions and factors of success to assess the evaluation criteria of effectiveness, efficiency, relevance, coherence and European Union added value¹⁷. The factors of success in Annex I of Regulation (EC) 2022/1475 are just recommendations. In the previous programming period, there were 30 EU-wide common

De lidstaten baseren hun beoordeling van de bijdrage van het strategisch GLB-plan op de evolutie van de impactindicatoren uit bijlage I van de verordening strategische GLB-plannen, waarvan uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 er een **minimum vereist te beoordelen impactindicatoren** uitlicht (zie bijlage bij deze nota). De uitvoeringsverordening vermeldt verder nog expliciet dat de lidstaten **nog andere specifieke indicatoren of andere relevante kwantitatieve en kwalitatieve informatie** kunnen gebruiken naast de gemeenschappelijke output-, resultaat-, impact- en contextfactoren uit de verordening strategische GLB-plannen om relevante conclusies te trekken over de impact van het strategisch GLB-plan.¹⁹

evaluation questions accompanied by judgment criteria at focus area and at programme level. In the current period, a Member State can develop their own evaluation questions to assess the above evaluation criteria".

¹⁹ Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1475 van de Commissie van 6 september 2022 tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen van Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de evaluatie van de strategische GLB-plannen en wat betreft de verstrekking van informatie voor monitoring- en evaluatiedoeleinden, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1475&qid=1697191525372>, artikel 6, lid 2: "Daarnaast kunnen de lidstaten in hun evaluatie andere dan de in bijlage I bij Verordening (EU) 2021/2115 vermelde specifieke indicatoren of andere relevante kwantitatieve en kwalitatieve informatie gebruiken om relevante conclusies te trekken over de impact van het strategisch GLB-plan."